

ЗАДОВОЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ БІБЛІОТЕКИ АКАДЕМІЇ В УМОВАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

О.Б.Боровик

Директор бібліотеки ВДНГ України
«Українська медична стоматологічна академія»

Болонський процес (БП) - це процес європейських реформ, що спрямований на створення спільної Зони європейської вищої освіти до 2010 року. Болонський процес офіційно розпочався у 1999 році з підписання Болонської декларації. Передумовою її створення стало підписання Великої Хартії європейських університетів. Тоді до цього акту долучилися 29 країн. До 2003 року країн-учасниць стало 40. Україна підписала декларацію 19 травня 2005 року. З цього часу почалося нове реформування вищої освіти, метою якого є перебудова національної системи вищої освіти на нових методологічних засадах за вимогами Болонської декларації. А проявом трансформування освітнього процесу є інноваційні технології навчання.

Було проведено порівняльний аналіз системи медичної та фармацевтичної освіти України з Європейською системою. На цій основі та на основі Галузевих стандартів вищої освіти України створений новий навчальний план підготовки фахівців. План побудовано за новою методологією організації навчального процесу – Європейською кредитно-модульною системою, яка включає:

- вивчення дисциплін структурованих на модулі, як логічно завершених частин навчання та практики, які закінчуються підсумковим модульним контролем;
- впровадження залікових кредитів, як одиниці виміру навчального навантаження студента (один навчальний рік – 60 кредитів, 1 кредит – 30 академічних годин);
- відсутність у графіку навчального процесу екзаменаційних сесій, так як контроль здійснюється після вивчення кожного модуля.

Якщо за традиційною схемою студент є *об'єктом* навчання і викладач повинен його навчати, то за новою педагогікою співтворчості студент виступає *суб'єктом*, а отже може діяти свідомо, цілеспрямовано, самостійно засвоювати знання, вміння і навички при наявності необхідних умов, які повинні створювати ВМНЗ. Зазнали змін форми навчання і програма, система і критерії оцінювання знань та стандарти, навчання доповнилося новими предметами, а деякі з них об'єдналися. В наш лексикон ввійшов новий термін «кредитно-модульна система».

Однією з умов реформування вітчизняної сфери вищої освіти є ефективна високопрофесійна діяльність вузівської бібліотеки. Для студента бібліотека була і залишається надійним помічником і

порадником у процесі засвоєння професійних знань та виховання загальнолюдських цінностей.

Основними напрямками перебудови роботи бібліотеки в зв'язку з реформуванням вищої освіти ми вважаємо:

- формування багатогалузевого книжкового фонду, який би задовольнив навчальні, наукові і культурні потреби користувачів;
- вивчення та диференціація запитів;
- аналіз книгозабезпеченості дисциплін;
- розвиток комп'ютерних технологій, створення власних інформаційних продуктів (БД);
- пропаганда можливостей бібліотеки, її потенціалу, видів послуг;
- створення і підтримка іміджу бібліотеки, як сучасного інформаційного центру науки і навчання.

Дуже хороші слова про бібліотеку свого часу сказав Микола Реріх, що «бібліотека - це місце роботи і «храм думки», науково-дослідницький центр і лабораторія, музей і вища школа; це місце високих радощів, світ розуму і очей.» Така думка є стимулом до професійного вдосконалення та творчих пошуків для працівників нашої бібліотеки. Саме творчий підхід до всіх без винятку форм і методів бібліотечної роботи сприяє формуванню позитивного іміджу бібліотеки у наших користувачів-студентів, викладачів та співробітників вузу.

На даний час вдалося сформувати унікальний за видовою структурою багатогалузевий бібліотечний фонд, який нараховує понад 370 тис. документів та дозволяє задовольнити навчальні та наукові потреби, культурні та творчі інтереси наших користувачів. Його всебічне використання, вивчення та поповнення дозволяють забезпечити нормальний процес перебігу навчання, сприяти підвищенню ефективності викладацької роботи, піднесенню наукового рівня праці студентів, аспірантів, пошукувачів.

Оскільки час, відведений навчальним планом для самостійної аудиторної роботи студентів, недостатній для всебічної їх підготовки з клінічних дисциплін, то самостійна позааудиторна робота студентів є однією з важливих форм навчального процесу. Саме вона є однією з особливостей навчання відповідно Болонському процесу. Тому, зрозуміло, запити користувачів бібліотеки спрямовані на задоволення інформаційних потреб, що виникають в процесі навчання. Бібліотечні працівники ретельно відстежують ці запити, враховуючи їх при поточному комплектуванні та доукомплектуванні фондів.

Орієнтація фондів на диференційовані групи користувачів та типові запити повністю себе виправдовує. Постійна увага адміністрації академії до питань фінансування бібліотеки сприяє більш якісному комплектуванню фондів, зокрема навчальною літературою, довідковими

виданнями, монографіями. Спочатку новими надходженнями комплектуються читальні зали бібліотеки, а з часом оновлюються і фонди абонементів.

Особлива увага приділяється вивченню використання фонду періодичних медичних видань, попиту на періодику. Передплата часописів кожного разу корегується з урахуванням інтересів користувачів. Впродовж багатьох років ведеться традиційна «Реєстраційна картотека періодичних видань», що їх одержує бібліотека, а з 2005 р. створена і поповнюється електронна БД «Періодичні видання». Нині ми здійснюємо ретро доповнення стоматологічних періодичних видань (зроблено з 2000 р.).

Змінюється суспільство, змінюється академія, додається роботи бібліотекарям. Що сьогодні цікавить нашого потенційного користувача-студента, інтерна, викладача? Йому потрібна різного роду інформація. Зокрема, йому потрібна готова інформація; скажімо матеріали, пов'язані з навчальним процесом, - для рефератів, повідомлень, курсових робіт, написання історії хвороби, наукових праць тощо. В таких випадках бібліотекарі орієнтують користувачів на довідковий апарат бібліотеки, власні БД, мережу Інтернет, де є така інформація.

Впровадження в практику бібліотечної роботи нових технологій дозволило підняти якість роботи і престиж бібліографічної служби. Щороку збільшується кількість довідок, виданих в автоматизованому режимі. На сайті академії щоквартально подаємо списки нових надходжень та рекомендаційні тематичні списки літератури.

Поки що основними видами довідок є тематичні та уточнюючі. Кількість таких запитів зростає кожного дня.

Сьогодні, до речі, у бібліотеці створено і ефективно використовуються власні бази даних:

-БД «Книги»- це база даних, до якої входять всі нові надходження та каталогізується література, що зберігається в усіх відділах бібліотеки, поповнюється постійно;-БД «Періодичні видання» - це БД, в якій реєструються поточні періодичні видання;

-БД «Статті» - аналітичний опис статей з періодичних видань, в основному медичних часописів;

- БД «Автореферати»;
- БД «Дисертації»;
- БД «Книги іноземною мовою»;
- БД «Електронний ресурс» включає повнотекстові підручники, лекції, методичні розробки на CD-дисках та касетах;
- БД «Методичні рекомендації. Брошури»;
- БД «Офіційні документи».

Як засвідчує практика, найбільшим попитом користуються інформаційні бази даних, які дають можливість багатоаспектного пошуку

інформації, а саме за назвою книги, за прізвищем автора, за предметною рубрикою тощо. Саме за допомогою системи ІРБІС користувач в ЕК має можливість знайти у фонді бібліотеки всю потрібну інформацію за оптимально короткий час.

А саме:

- всі документи заданої тематики;
- всі видання потрібного автора.
- в якому структурному підрозділі бібліотеки можна взяти документи тощо.

У подальшому бібліотекою планується автоматизована видача книг, запровадження електронного читацького квитка та формуляра, створення режиму електронного замовлення літератури та контролю за заборгованістю.

У професійний лексикон сучасного вузівського бібліотекаря ввійшло нове словосполучення - соціокультурна діяльність.

Переважно під цим видом діяльності маються на увазі підготовка та проведення літературних, тематичних вечорів та зустрічей, рекламування бібліотеки, презентації книг, зв'язки з громадськістю та засобами масової інформації. Для нас залишається пріоритетним напрямом у соціокультурній діяльності організація виставки роботи. Грамотно підібрані і яскраво оформлені співробітниками відділу обслуговування багаточисельні книжкові виставки, перегляди літератури та тематичні полиці до знаменних подій в житті країни та регіону, ювілеїв відомих медиків, письменників, художників сприяють всебічному розкриттю фондів бібліотеки.

В інтер'єр читальної зали органічно вписуються експозиції картин, виставки фоторобіт та творів декоративно-прикладного мистецтва студентів, викладачів вузу, співробітників бібліотеки. Студенти беруть участь у різноманітних культурно-просвітницьких заходах, що організовує бібліотека. Така широкомасштабна діяльність ведеться спільно зі студентським парламентом та студентським профкомом, з деканатами, кафедрами та кураторами груп. Участь студентів у масових заходах не тільки вносить у традиційні стандарти навчання елементи творчості та ініціативи, але й сприяє розвитку важливих навичок та вмінь. Так, готуючи літературно-мистецьку годину «Вслухаючись в Шевченкові рядки», студенти не тільки дізналися про невідомі сторінки життя геніального поета, але й взяли участь у пошуках матеріалів про Варвару Репніну, Ликеру Полусмакову, Ганну Закревську – жінок, доля яких перетиналася з життям Великого Кобзаря. Для збирання відомостей про ці постаті студенти використали як традиційну, так і новітню комунікаційні системи: каталоги, картотеки, Інтернет.

Створенню позитивного іміджу бібліотеки, її значимості сприяє також співробітництво із засобами масової інформації, періодичне

розміщення матеріалів про роботу вузівської книгозбірні в академічних виданнях - газеті «Трибуна лікаря» та «Зачётка». Сюжети про роботу бібліотеки виходили в програмах регіональних телеканалів «Лтава» та «Місто». Все це є ефективною рекламою діяльності бібліотеки.

Важливою умовою успішної роботи бібліотеки ми вважаємо також створення комфортних умов для відвідувачів, багато уваги приділяємо інтер'єру бібліотеки, зокрема квітковому дизайну. Адже це створює відчуття певної винятковості місцезнаходження для читача, бажання вдихнути запах століть, досягнути велич і глибини людського знання.

Таким чином використання різноманітних форм і методів бібліотечної роботи, застосування нових інформаційних технологій, без сумніву, дають успішний результат діяльності бібліотеки УМСА.

Але реальність сьогодення така, що самих зусиль колективу книгозбірні недостатньо для розв'язання проблем якісного надання інформативних послуг користувачам. Потрібні немалі кошти для придбання нових документів, для оновлення книжкового фонду та подальшу автоматизацію бібліотеки. Виникають проблеми з передплатою періодичних видань через їх постійне подорожчання. Нарешті бібліотека сьогодні потребує розширення площ, особливо навчального абонементу та читальної зали. Всі ці питання знаходяться на постійному контролі дирекції бібліотеки та адміністрації академії. Адже успішне їх вирішення можливе лише за умови взаєморозуміння та співпраці.

▲ ДО ПИТАННЯ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КНИГОЗБІРНИ НДІ

О. І. Немирович-Булгакова

Завідувач наукової медичної бібліотеки

ДУ «Інститут травматології та ортопедії АМН України», м. Київ

Люди перестають мислити,
коли перестають читати
(Дідро)

ДУ «Інститут травматології та ортопедії АМН України», один із провідних центрів у галузі травматології та ортопедії в Україні, відмітив своє 90-річчя з дня заснування (2009 р.).

Потреба в дослідженні розвитку охорони здоров'я, медичної науки і освіти спонукало до популяризації попиту на історієзнавчу діяльність наукової медичної бібліотеки, що забезпечує формування, зберігання та використання наукових джерел для майбутнього покоління.

Книги, як унікальний засіб збереження і пізнання історичного досвіду наукових здобутків засновників ортопедії та травматології, їх